

MARE TRALLA –

NASTY WOMAN JUBA ENNE, KUI SEE LAHEDAKS SAI

Kaarin Kivirähk kohtus Londonis **Mare Trallaga**, 1990ndate Eestis „ilge naisterahvana“ tuntud feministliku kunstnikuga, ning rääkis temaga 104 kirjast, kanadest ja aktivistist.

Mare Trallat (50) peetakse Eesti esimeseks feministlikuks kunstnikuks. Siiani mäletatakse teda kodumaal kui legendaarset „ilget naisterahvast“, kes ETV kunstisaate otse-eetris ennast alasti võttis. Juba ligi 20 aastat elab Tralla Londonis, kus tegeleb rohkem aktivismi kui kunstitegevusega. Üle pika aja sai Mare Trallat näha *performance*-i-kunstnikuna esinemas eelmisel neljapäeval Londonis 13. Balti triennaali esitlusüritusel „Sohihääled“ („Bastard Voices“). Kui sa 1990ndatel feministliku kunstnikuna alustasid, oli feminismi mõiste Eestis ühiskonnas veel päris uus. Viimastel aastatel on aga feminism moodsa läinud. Kiirmoeketid müüvad *girl power*-sõnumitega särke, Beyoncé laulab feminismist jne. Mis tunnetega sa selliseid arenguid jälgid?

1990ndate Eestis oli feminism skandaal. Meie ühiskond oma äsjase iseisivsuse ja uuskapitalismiga ei olnud selleks veel valmis. Tundus, et kui räägid feministlikest seisukohtadest, siis ründad äsja saavutatud vabadust. Nii nagu nõuka ajal mindi ühes suunas, jätkati samamoodi varakapitalistlikus Eestis, poldud veel valmis erinevateks vaadeteks.

See, et praegune peavoolukultuur

tegeleb feministlike sõnumitega, on muidugi mingis mõttes väga hea. Inimesed julgevad olla feministid ja haakuda nende teemadega. Saadakse aru, et feminist ei ole ainult kõike halvustav vihkaja. On hea, et feminismi mood viib selle palju laiemasse kogukonda kui varem.

Kuid peavoolu feminismis on ka palju probleeme. Siin Londonis suhtlen peamiselt kväär-kogukonnaga ja see, kuidas peavoolufeminism on rünnanud näiteks transsoolisi, on väga problemaatiline ja negatiivne.

Sõnapaar, mida sinuga seostatakse, on „ilge naisterahvas“, mille oled oma kunstipraktikas enda kasuks pööranud. USA presidendivalimiste ajal hakkasid Hillary Clintoni toetajad kandma särki kirjaga *nasty woman*, mis tõlkes tähendab põhimõtteliselt sama. Algul negatiivsena mõeldud väljend sai Trumpi vastaseid ühendavaks võimestavaks elemendiks, sellise kirjaga särke müüakse ilmselt miljonites. Mis sa arvad, miks see nii on?

Nasty woman-eid on tegelikult kogu aeg olnud. Kui me 1990ndatel tegut-

„Ausalt öeldes pole ma kunagi olnud Eesti pärast nii kurb kui 104 kirja ja sellele järgnenud reaktsioonide ajal.“

Mare Tralla

FEMINIST, AKTIVIST, KUNSTNIK: Mare Tralla 2015. aastal Pride in Londoni ajal, kui Tralla ja ta mõttekaaslased korraldasid Pride'i matuserongkäigu, protestides Pride'i kommertsialiseerumise vastu.

FOTO ERAKOGU

UUE KOORIMUUSIKA KONTSERT

laupäeval, 7. aprillil 2018 kell 18 Eesti Raadio I stuudios

Esiettekanded: Kadri Hunt, Marianna Liik, Riho Esko Maimets, Sander Mölder, Sander Pehk, Rasmus Puur, Mirjam Tally, Eeva Talsi

Esinevad: Collegium Musicale, Kammerkoor Heilü, Lastekoos Ellerhein, Raadio Laulustuudio mudilaskoor, RO Estonia noormeestekoos, Tallinna Muusikakeskkooli noortekoos. **Kaastegevad:** Önne-Ann Roosve klaveril, Eeva Talsi viiulil ja Juhan Uppin lööspillil. **Kontserdi kunstiline juht:** Endrik Üksvärav

Piletid müügil Piletitevis ja enne kontserdi algust kohapeal. Hind eelmüügist 10€, sündmuse päeval ja kohapeal 12€

sesime, oli näiteks *riot grrls* liikumine. Protestiliikumised käivad ikka lainetena ja igast kümnendist võib mõne sellise leida. Kuid kui suurem osa maailmast on muutunud väga konservatiivseks ja parempoolseks nagu praegu, peab ju sellele kuidagi vastu hakkama. Kui inimeste vabadusi hakatakse ära võtma, tuleb selle vastu võidelda. Ma ei mäleta, et selle aja jooksul, mis mina olen Inglismaal elanud, oleks vasakpoolne rohujuuresandide aktivism nii tugev olnud kui praegu. Kui meid nii palju alla surutakse ja lolliks tehakse, tuleb midagi ette võtta. Ma ei taha otsestelt öelda, et võimustruktuuri juures olevad inimesed oleks harimatud, kuid jääb tunne, et neil puudub elukogemus, empaatiavõime ja oskus näha asju komplekselt. Nähakse ainult väga kitsalt ühes suunas.

Theresa May pole parem kui Trump või Boris Johnson. Lisaks on see, kuidas igasugused algoritmid meid tsenseerivad, palju suurem relv sõnavabaduse ja erinevate maailma-vaadete leviku vastu kui ükskõik missugune tsensuur enne seda.

Oled üks 104 kirjale allakirjutaja. Kas sa jälgisid ka seda, mis toimus kirja avalikustamise järel meedias?

Muidugi jälgisin seda, mis toimus. Sellest ei saanudki mööda vaadata, kui Facebookis oled. Osa asju jäi lugemata, kuna keeldun maksmast Eesti meediakanalitele selle eest, et sitta lugeda. Arvan, et see juhtum avas Eesti ühiskonna päris valusalt. Eesti naised on väga varmad oma mehi kaitsma. Ma pettusin sügavalt Ene-Liis Semperis. Eks ma saan muidugi aru: hoidis oma meest, nagu Hillary Clintongi kaitses oma meest skandaali ajal. Aga see, et Eestis ei saa ikka veel rääkida normaalselt seksuaalvägivallast ja -ahistamisest, on masendav. Mis on nüüd saanud sellest NO99 näitlejannast? Teda ei ole enam avalikkuses. Pagana Ojasoo torkas korra näppu, aga teeb ikka seda, mida tahab. Kui naine julgeb oma suu lahti teha, siis on temaga kõik. Olen palju aastaid mõelnud sel teemal kunstiteost teha, aga olen seda kogu aeg edasi lükanud.

Ausalt öeldes pole ma kunagi olnud Eesti pärast nii kurb kui 104 kirja ja sellele järgnenud reaktsioonide ajal. Mulle tundus, et asjad on paremaks läinud. Samas peab ütleva, et praegu on palju rohkem feministe, kes julgevad sõna võtta. 1990ndatel olin ikkagi üksik hunt. Barbi Pilvre tuli ja ütles, et tubli, et tegid, patsutas olale. Kuid kui 1996. aastal Inglismaale õppima tulid, oli see osalt ka põgenemine Eestist, kus mu ümber ei olnud kogukonda, kes toetaks. Nüüd on selline kogukond olemas. **Performance**, millega „Sohihäälte!“ esinesid, kandis pealkirja „We Still Have Chickens to Pluck“. Kandsid sulgedest „kanakostüümi“, taustaks mängis sinu töötus Meie Mehe „Šokolaadist jänesest“. Millest su teos rääkis ja kas kana temaatika viitas ka Urmas Reinsalu „kanakarja kambaka“ väljendile?

MIS ON BALTI TRIENNAAL?

Balti triennaali on Leedus korraldatud aastast 1979. Tänavu toimuv 13. Balti triennaal on Baltikumi selle aasta suurim kunstisündmus, mida korraldavad esimest korda kolm Balti riiki üheskoos ja mis toimub 2018. aastal nii Tallinnas, Riias kui Vilniuses. Tallinna näitus avatakse 29. juunil Tallinna Kunstihoones, näituse Eesti-poolne korraldaja on Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus.

13. Balti triennaali peakuraator Vincent Honoré on näitusele valinud osalema üheksa Eesti kunstnikku: Merike Estna, Sandra Jõgeva, Kris Lemsalu, Maria Minerva, Katja Novitskova, Anu Pöder, Ülo Sooster, Mare Tralla ja Maria Metsalu (etenduskunstide rühmituse Young Boy Dancing Group koosseisus).

Lisainfo www.baltictriennial13.org

FOTO MARIA GORODECKAYA

Jah, eks see oli üks möte, kuigi tegelikult lisandus alles hiljem. Algmöte tuli tegelikult ühest arusaamatusest inglise tuttavaga, kellele ütlesin, et meil on temaga kana kitkuda. Inglise kultuuriruumis võib sama väljend hoopis tõsisemat „sõja kuulutamist“ tähendada kui Eestis. Nii hakkasingi mõtlema kultuuri ja sõnade tähenduste peale. Kuigi olen Inglismaal pikalt elanud, jään tegelikult ikka igavesti võõraks ning selliste keeleliste väärti mõistmistega joonistub see hästi välja. Statistika ütleb, et 81 protsenti poolakatest

„Kunstnikud näevad maailma teistmoodi, nad näevad asju, mida võib-olla ajakirjanikud või poliitikud ei näe.“

Mare Tralla

on kogenud enda suhtes mingit rassismi. Eestlastel on selles mõttes immigrandina parem, et nende aktsendist ei saada kohe aru, et nad Ida-Euroopast on. Poolakad ja rumeenlased, keda on siin palju, kannatavad palju rohkem verbaalse sõimu all. Samas kui võtta ükskõik milline Ida-Euroopa ühiskond, siis nendes

FOTO MARIA GORODECKAYA

„MEIL ON VEEL KANU KITKUDA“: Mare Tralla esines eelmisel nädalal Londonis *performance*'iga „We Still Have Chickens to Pluck“, kus ta kandis kleiti, mis koosnes sulgedest, millest iga peale oli kirjutatud naist või immigranti märgistav alavääristav sõna (vasakul).

riikides vohab omakorda rassism teiste vastu.

Mu *performance*'il kandud kleit koosnes sulgedest, kus iga sule peale oli kirjutatud sõna, mis võib märgistada naist või immigranti. Need on kõikvõimalikud ajaloolised või tänapäevased rõhumisele viitavad ja alavääristavad sõnad. Samas võib ühel sõnal olla ka mitu tähendust. Näiteks võib *darling* ehk kullake tähendada armsat sõna, kui seda ütleb armsam, aga võib olla ka ahistav, kui seda kasutab näiteks ülemus oma alluva kohta.

Oled kunstnik, keda teatakse hästi ka väljaspool kunstimaailma. Oled alati olnud nõus esinema meedias ja pidanud oluliseks kunsti suunatud väljapoole. Miks see sinu jaoks oluline on?

Kunstnikud näevad maailma teistmoodi, nad näevad asju, mida võib-olla ajakirjanikud või poliitikud ei näe. Seega on neil võimalus pöörata tähelepanu teisele rõhuasetusele. Ning kunstnikud võivad neid sõnumeid välja öelda sõnade ja kujunditega, mida ajakirjanikud-poliitikud teha ei saa, sest kunstnikud pole poliitilise süsteemi osa, vaid pigem selle suhtes kriitilised. Kui kunstnikud leiavad, et ühiskonnas on mingid asjad nii viltu, et neist peaks rääkima, siis tuleb seda teha. Kui seda ei tehta või kurdetakse ainult omavahel, siis see ei muuda ju mitte midagi. Leidsin hiljuti oma märkmiku 1990datest, kust avastasid asju, mille olin ise vahepeal ära unustanud. Näiteks oli seal kirjas, et olin kohtunud Eesti ärinaiste liidu

liikmetega. Miks ma selliseid asju korraldasin ja meedias esinesin, oligi see, et ma tahtsin midagi muuta, tahtsin, et inimesed hakkaksid mõtlema ja mingitele probleemidele hakataks tähelepanu pöörama.

Millega sa praegu Inglismaal tegeled? Mainisid, et pigem aktivismi kui kunstiga. Kas sul ei ole tekkinud mõtet neid kahte tegevust ühendada?

Tõsi, olen mitme aktivistliku grupi liige. Näiteks sel aastal tegime pikalt tööd grupi HIV-positiivsete naistega, kes enamasti olid Aafrika päritolu. HIV-positiivsed on ühiskonnas tohutulst stigmatiseeritud. Tean ka Eestis mitut inimest, kes on haritud keskklassi inimesed, kuid nad ei julge isegi oma perele viirusest rääkida. Rääkimata töödandjast, kuna kardetakse selle tõttu töö kaotada. Oma kunstiloomet üritan praegu küll aktivistlikest tegevustest eraldada. Seejuures ei tähenda see, et aktivism ei oleks loominguline. Kui korraldame proteste, on need sageli performatiivseid ning selleks, et mingeid sõnumeid edasi viia, on tihti vaja kujundeid, mis kuidagi silma hakkavad ja inimestele meelde jäävad. Seega oleksid mitmed aktsioonid kunstikontekstis vaadeldavad, kuid ma olen mitmel juhul kurbusega näinud, et kui rohujuuresandide aktivism viiakse kunstisaali, võetakse sellelt jõud ära. Seetõttu üritan aktivismi ja kunsti hoida oma tegevustes eraldi.

BLOW-UP
TÄHENDUS TULEB HIJEM...

9.05, 10.05, 11.05
kell 18.00 Rahvus-
raamatukogu Tornisaalis

EINE MURUL
PRIIT PÄRNA ANIMAFILM
ELAVAS ESITUSES

22.05, 23.05, 24.05
kell 18.00 Rahvus-
raamatukogu Tornisaalis

TSAAR SALTAAN
VÄRSISTATUD VAATEMÄNG

19.04 kell 14.00, 19.04
kell 18.00, 21.04
kell 15.00 Rahvus-
raamatukogu Tornisaalis
– viimased etendused!

Pildid näidavad Plooskõnna ja Plooskõnna sõltumatu ringi koostööd Rahvusraamatukoguga